

forum for
natur og
friluftsliv
nordland

Fauske 23.september 2014

Norges Vassdrags- og Energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo
E-post: nve@nve.no

Tilleggsuttalelse til 3 befarte småkraftverk i Rana kommune

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland, FNF Nordland, er et nettverk for 14 natur- og friluftslivsorganisasjoner i Nordland, med til sammen over 22 000 medlemskap. FNF Nordland arbeider for å sette friluftslivet og dets behov på dagsorden og øke bevisstheten om helse og livskvalitet samt viktigheten av å ta vare på naturen og miljøet rundt oss. FNF Nordland arbeider også for å sikre arealer for et aktivt friluftsliv. De frivillige natur- og friluftslivsorganisasjonene er med sin demokratiske styreform og åpne medlemsadgang et talerør for de store grupper av allemannsrettighetshavere i norsk utmark.

Viser til sluttbefaring av søknad om:

- Heinbergåga kraftverk
- Rausandaksla kraftverk
- Bordvedåga kraftverk

FNF Nordland v/ Gisle Sæterhaug og Naturvernforbundet i Rana og Omegn v/ May-Lene Meyer, Tage Vedal og Rita Brendryen deltok på befaringene. Vi har sammenfattet en tilleggsuttalelse til de omsøkte utbyggingsprosjektene.

Bordvedåga kraftverk (befart 8.september)

De reviderte planene innebærer at inntaket i Bordvedåga flyttes om lag 300 meter i luftlinje oppstrøms i forhold til opprinnelig omsøkt inntak. I tillegg skal en bekk overføres til inntaket. I forbindelse med den overførte bekken etableres det en sperredam. Dette betyr at det blir mer inngrep i inntaksområdet i form av inntaksdam og sperredam, i tillegg til neddemt areal og fraføring av et naturlig bekkeløp. Området fremstår i dag fremstår som inngrepsfritt og ved en eventuell utbygging vil det sette sitt preg på området, både i bygge- og driftsfase. Friluftsliv og reindrift vil belastes med støy fra sprenging og anleggsvirksomhet. Selv om området ikke er kjent for organisert ferdsel eller i særlig grad av allmenn ferdsel, så innehar området mange opplevelseskvalitetene og et inngrep vil bryte med de forventninger som friluftslivsutøvere i området vil ha. Inntaksdammen vil være synlig fra fjellområdene rundt, men det er naturligvis lokalt/umiddelbar nærhet at det vil ha størst betydning visuelt. Utbygger ønsker å gjøre minimale inngrep ved en eventuell utbygging, men erfaringsmessig blir det ofte større inngrep enn først antatt ved bygging av småkraftverk. Dette skal NVE ta høyde for i sin vurdering av søknaden.

Tunnel og boret sjakt opp til inntaket er konfliktdempende, men en utbygging vil medføre redusert vannføring i berørt elvestrekning. Tunnelpåhugget vil ha høyere konfliktnivå enn først antatt dersom det ikke flyttes lengre ned i skogbeltet. Det gjelder blant annet anleggsvei og sprengt rørgate i tillegg til området rundt tunnelpåhugget. Vi har vanskelig for å forstå hvordan en midlertidig anleggsvei på skrint berg vil være ”midlertidig”. Siden rørgate må sprenges på grunn av det tynne laget med løsmasser, vil dette medføre en ekstra støybelastning for dyre- og fugleliv og brukerinteresser. Vi mener at det svært viktige deltaområdet (Glomådeltaet) og fuglelivet der må vernes mot unødig støy og forstyrrelser.

Tenkt plassering av kraftstasjonen er trukket oppover i terrenget i forhold til opprinnelig planer for å få fanget opp flere av armene i deltaet. Det går fisk i elva helt opp til et naturlig hinder oppstrøms like ved tenkt plassering av kraftverket. Redusert vannføring vil også ha betydning for strandsnipe (NT), samt Fossekall. Det må vurderes om slipp av minstevannføring er tilstrekkelig for å ivareta livsbetingelsene for disse artene, og utløp fra kraftstasjonen må vurderes i forhold til fisk.

Det ble under befaringen redegjort for at all masse etter sprengning av tunell, ca 15 000 m³, ikke skal deponeres noe sted, som skissert i søknaden, men brukes som fyllmasse både til veibygging i forbindelse med prosjektet, og på utmarka til grunneier. Vi er bekymret for at stein, slam og grus etter fjellsprengning kan være til skade for naturen da det kan bli oppkonsentrering av mineraler og stoffer i skadelige mengder med direkte eller indirekte avrenning til våtområder og vassdrag, noe som kan ses i områder med gruvedrift. Det er ikke redegjort for, og behovet for, risikovurderinger og tiltaksplaner omkring dette.

Landskapsverdien av elva er etter vår oppfatning større enn først antatt. Elva renner ned glattskurt berg og er et synlig landskapselement. Det er viktig at NVE gjør en vurdering av Bordvedåga som et landskapselement, samtidig som at det gjøres en vurdering av den samlede belastningen på vassdragsnaturen og landskapselementer i området og kommunen for øvrig. Langvatnet er et yndet utgangspunkt for kajakkpadlere som padler seg inn de mange sideløpene i Glomådeltaet til innsjøen Aven eller oppover Langvassåga. Bordvedåga er et kjent syn når en kommer inn i området den veien og en utbygging vil redusere inntrykket og opplevelsesverdien elva har. Vi mener at dette hensynet må vektlegges.

Rausandaksla kraftverk (befart 9.september)

Den markerte turstien vitnet om mye ferdsel og aktivitet i området, samtidig er området attraktivt i forhold til grottevandring. Det er tre kjente forekomster av grotter i området og Nordland er et spesielt område med tanke på forekomst av karstgrotter. En av grottene ble undersøkt under befaringen. Hovedgangen er ca 150 meter lang og den har to utganger og minst to sideganger. I en av sidegangene høres elvebrus lenger nede som indikerer at grotta er aktiv. Vi er bekymret med tanke på eventuell sprenging av den 700 meter lange tunellen rett i nærheten kan føre til at grottesystemet kan bli skadet av rystelsene i berggrunn. Rett nedenfor lia der grotta som ble befart ligger innhogget for den planlagte tunellen. Dette er ikke utredet eller vurdert. Foruten at berggrunnen danner grunnlag for opplevelsesrike grottevandring, danner den også en rik vegetasjon.

Ved inntaket planlegges det bygd en om lag 15 m lang og om lag 1-2 m høy betongterskel. Inntaksområdet vil dermed bære preg av fysiske inngrep. Dersom den planlagte inntaksdammen ikke vil berøre vegetasjon og medføre erodering, samt at vannvei går gjennom tunnel fra inntaket er dette noe konfliktdempende. Men redusert vannføring vil ha negative konsekvenser for friluftsliv og viktige naturverdier tilknyttet elva.

Det er ikke klarlagt hvordan damkrona utformes eller hvor stor den vil bli. I dammen vil vannet få en lavere temperatur og utbygger nevnte at det kunne bli aktuelt å grave ut en kulp i dammen for å få den enda dypere, som og vil bidra til kaldere vann. Dette vil ha en potensiell negativ innvirkning på gyteforholdene da minstevannføring slippes ut i bunn.

Fra tunnelpåhugget og ned til kraftstasjon planlegges vannveien i nedgravd rør (grøft). Vi mener det vil medføre mye inngrep og aktivitet i området. En del skog må fjernes og området vil bli betydelig preget av anleggsvirksomhet og støy i anleggsfasen.

Området ved nedre Forslifossen er et yndet utfartsområde for fotturister og en eventuell utbygging vil forringe mulighetene for friluftsliv og rekreasjon. Ved planlagt kraftstasjon er det ei gangbru over Ravnåga, samt en skogsbilvei med et vadested. I fossen og ved elveleiet rett nedenfor fossen er det unike marmorforekomster. Turbinene i kraftverket vil forårsake støy. Representant for utbygger mente at denne støyen ikke er verre enn at den vil overdøves av lyden av fossen, en vurdering vi er kritiske til.

I et lite dalføre i området ved kraftverket planlegges det et deponi av stein, grus og slam etter sprengningen av tunellen. Det renner minst en bekk gjennom dette området. Nede i dalen er det en stor stein med en om lag 5 meter lang hulgang tvers igjennom steinen. Rett ovenfor dalføret er det en stor steinryggsformasjon hvor det er knekt av en bit i enden som har blitt dannet ved skuring og klemming fra isens ferd i sin tid. Vi uttrykker en bekymring med tanke på opphopning av mineraler og andre stoffer fra fjellavfallet som kan være skadelig for naturen og miljøet i store konsentrasjoner. Det kan være fare for avrenning, både indirekte og direkte til våtmarksområdene rundt, og til elva. Dette er sett på steder med gruvedrift. Det er ikke redegjort for farene, ei heller vurdert tiltak for å hindre avrenning, i planene/søknaden.

Det var lite fokus på naturverdiene på befaringen, og om minstevannføring og overløa er tilstrekkelig til å ivareta de naturverdiene som er kjent, og de som eventuelt ikke er kjent. I den miljøfaglige vurderingen kommer det frem at det beste for naturverdiene er å unngå inngrep i form av hogst og redusert vannføring. NVE må følgelig ta hensyn til dette.

Svært redusert vannføring i Ravnåga vil ha negativ innvirkning på ferskvannsfauna, flora og naturtyper og friluftsliv, derfor er vi kritiske til det omsøkte tiltaket.

Heinbergåga kraftverk (befart 9.september)

Heinbergåga renner ned mot det regulerte (43 m) Kaldvatnet, og eksisterende inngrep har utvilsomt satt sitt preg på området rundt og hatt negative konsekvenser for reindrift, friluftsliv og landskap. Vi mener derfor at resterende inngrepsfrie vannstrenger må gis høy verdi fordi de er å betrakte som restverdier. Det må utøves varsomhet eller ikke bygges ut disse dersom det er konflikt med viktige natur- og opplevelsesverdier.

Den tekniske utførelsen med det nye alternativet som ble presentert er noe konfliktdempende ved at deler av vannvei går i tunnel. Foreslått alternativ med endret kraftstasjonsplassering og vannvei har vi ingen kommentarer utover opprinnelig uttalelse og innspill på befaringen.

Junkerfjellet har en stor betydning for fjellreven og arten blir i utredningen vurdert til hen at den *”sannsynligvis kan forekomme som streifindivid i området”*. Under befaringen kom det frem kunnskap som bekreftet at det yngler fjellrev i området, og at det er tre kjente hi i området ikke langt fra inntaksområdet. Yngling av fjellrev i Junkeren ble ytterligere bekreftet av regionalt rovviltansvarlig i SNO Nordland Vegar Pedersen, i Rana Blad 13.sept 2014. Her kom det fram at en utsatt hann og ei vill tisper har funnet sammen og dette har resultert i 7 valper i området der de valgte å pusse opp et gammelt revehi. Man må tilbake til tiden like etter krigen for å finne yngling i dette fjellmassivet. Målet er at Junkeren skal bli et fast tilholdssted for fjellrev mellom Saltfjellet og Børgefjell.

I henhold til Naturmangfoldloven § 8 så skal NVE som ansvarlig myndighet fatte et vedtak som *”bygger på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger”*. For en kritisk truet art som fjellrev så kan ikke NVE gi konsesjon dersom kunnskapen om påvirkningene ikke er gode nok. Da må føre-var-prinsippet (nml § 9) legges til grunn og søknaden avslås. Spesielt da en vet at fragmentering av fjellrevens enorme revir er hovedårsaken til at den nå er kritisk truet i hele Skandinavia.

Videre kom det fram under befaringen at det ikke er tatt hensyn til høringsuttalelsene fra Fylkesmannen når det gjelder funn av flere indikatorarter med tanke på den sterkt truede naturtypen *rikmyr* i influensområdet. Den biologiske rapporten slår fast at det er snakk om den *noe truede* naturtypen intermedier/middelsrik fastmattemyr. Fylkesmannen sier i sin uttalelse at de ikke uten videre kan si seg enig i denne verdivurderingen av naturtypene i influensområdet. Dette må undersøkes nærmere slik at en får klarlagt om det er snakk om en noe truet naturtype eller en sterkt truet naturtype.

Utbygger mener at prosjektet ikke vil gjøre området mindre attraktivt med tanke på friluftsinnteresser. Dette sier vi oss sterkt uenig i! Det vil bli store inngrep i området med veibygging, kraftstasjon, rørgate/tunnel, sprenging i fjell og deponering av løsmasser, 4x20 meter betongdemning og ellers spor i sårbar natur etter kjøring av tungt kjøretøy. Revegetering i dette området er også svært utfordrende da topplaget er svært tynt og en raskt kommer ned til fjell. Et allerede utsatt område vil bli ytterligere redusert. Minimalt med høyere vegetasjon i området gjør også at alle inngrep vil komme særlig godt frem.

I søknaden er det opplyst at det ikke foreligger kunnskap om eventuelle vannfuglforekomster eller kunnskap om rovfugl og ugler som benevnes som mangelfull. Dette bør undersøkes nærmere for å avdekke om det er sårbare arter i dette området som en skal ta hensyn til.

Når det gjelder rødlisteartede planter er det registrert forekomster av snøsoleie (NT) og grannsildre (NT) i et snøleie noe nedstrøms planlagt inntak. Likevel konkluderes det med i

søknaden at prosjektet ikke vil berøre eller ha negativ effekt på disse. Hvilket grunnlag ligger til grunn for denne konklusjonen?

Foruten de fysiske inngrepene, vil støypåvirkninger og nødvendig aktivitet i forbindelse med en eventuell utbygging sannsynligvis ha negative virkninger for en allerede presset reindriftsnæring.

For FNF Nordland

Erling Solvang
Styreleder

Gisle Sæterhaug
Daglig leder

Kopi (per e-post) til:

Rana kommune
Nordland fylkeskommune
Fylkesmannen i Nordland v/ Miljøvernnavd og Reindrift
Sametinget
Norsk Friluftsliv